

GAZETA TRANSILVANIEI.

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România și străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci. Număr de Duminecă 8 franci pe an.

Redacția,
Tipografia și Administrația:
BRAȘOV, PIATA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov pe an 20 cor., pe 1/2 an 10 cor., pe 1/4 an 5 cor. Cu dusul acasă: abonamentul regulat. Un număr 10 bani. Inscrise: un şir petit 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif și invoieală. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Cum „răspunde“ d. Chendi

de

Aurel C. Popovici.

II.

Eu acuzasem pe d. Chendi că e duşman al bisericii creştine, un „individualist“ ridicol care-şi bate joc în mod infam de credinţa religioasă a poporului românesc. Acuzaţie gravă, căci „Tribuna“ va fi mai având o seamă de preoţi, naivi, între abonaţii ei. Ş’apoi Păr. Ciorogariu e călugăr... Ce fel de *comunitate de idei* să fie oare între un *Român creştin* care-şi închină viaţa credinţei părinţilor săi şi naţiunii, — şi între un „Bohem“ ateu care sfidează sentimentele noastre religioase şi naţionale? La această acuzaţie preciză şi susţinută cu dovezi, „literatul“ nostru cel cu „cinstea de cugetare şi de simţire“ răspunde că, cu ani mai înainte, eu i-aş fi făcut o mărturisire, lui: dlui Nitză Spanacchendi! — Ş’apoi reproduce din memorie, între semnele citaţii, acel „fragment de convorbire“... cu mine! Cetaţi vă rog: „...par-că te aud şi acum, cu accentul acela grav (!) şi cu teoriile acele eterne (!) cum îmi explicai părerea dtale („liberă“, neapărat!) în următoarele cuvinte: „N’ar fi fost nici un rău pentru neamul românesc de pretutindeni, dacă primea la timp (!) religia romano-catolică pe toată linia, (!) căci biserica aceasta, cu disciplina ei, cu limba ei latină, cu fasturile (!) impunătoare şi cu orga, (!) ar fi introdus mai multă ordine şi ne-ar fi încheat mai sigur într-o unitate etnică.“

Repet şi aici ceea ce telegrafiai mai deunăzi „Gazetei“ în această privinţă: *d. Chendi minte cu sfruntare!* Eu cu el n-am vorbit decât de vreo câteva ori, câteva minute în trecut. În casa mea n’a fost decât o singură dată, acum vreo doisprezece ani, când venise în Bucureşti. Nici odată n’am discutat cu el religiune, filosofie sau politică naţională. De vro câţiva ani nici nu ne salutăm. Iar azi el reproduce, din memorie şi între ghilemele, în mod „exactism“ *cuvintele mele!!!*

Apoi ce ar zice domnul cel cu „cinstea de cugetare şi de simţire“ dacă vreun fost prieten i-ar imita sistemul său de apărare şi ar publica d. e. următorul „fragment dintr-o convorbire“ cu d. Chendi, „fragment de convorbire“ pe care prietenul de asemenea ar pretinde că l’a „reţinut întâmplător“?... De pildă, dacă acel prieten ar afirma că par-că aude şi acum cum îi spunea d. Chendi: „*Intelighenţii noştri de acasă sânt nişte măgari. Fac pe intransigenţii în naţionalism, pentru că nu înţeleg că dacă ar da dracului „aŭtonomia Ardealului“, moftul mofturilor, Ungurii mai curând ar sta de vorbă cu Mangra ştie ce face. Valahul ru dela Ūradie e mai inteligent decât toţi. Doar Mangra are şi cultura literară mai de seamă decât*

ei. Poftim: Maniu, Vlad, Vaida-olmeni politici! Nişte fanfaroni ca şi nărodul de Iorga. Ce trebuie făcut? Ec-ter-mi-nare prin ziaristică!“...

Vedeţi dar că sistemul dlui Chendi de a „răspunde“, de „argumentare“, de „apărare“, e cel mai lesnicios din lume! Şi câte şi câte „fragmente de convorbiri“ n’ar putea reproduce cineva, din memorie, cu aceasta minunată metodă, mai ales când este întrebuită de un om *despre care pot dovedi ori şi când, în mod irecuzabil, că este un mincinos ordinar: un mincinos de reacredinţă.*

Eu şi mai înainte acuzasem pe d. Chendi de rea credinţă. Intre altele şi pentru motivul că mă prezintă pe mine adept al teoriilor „religioso-conservatoare“ (!) ale lui H. St. Chamberlain. Afirmasem că d. Chendi nu ştie cine e acest autor, că nu ştie nici ce a scris, nici cum a scris... Dar Chendi şi în acest ridicol *Răspuns* mă face pe mine adeptul aceluia scriitor căruia în „Tribuna“ îi zicea autor de teorii „religioso-conservatoare“, iar acum îi zice: „*simpativul filosof (!) John (!!!) Huston (!) Stewart Chamberlain.* Apoi acest „*simpativ filosof cu teorii religios-conservatoare*“ este cel mai intransigent duşman al bisericii romano-catolice, care cere *nici mai mult nici mai puţin, decât nimicirea ei pentru că o consideră cea mai mare primejdie pentru individualismul germanic!* Acum băgaţi de seamă: d. Chendi mă face pe mine şi aderent al ideilor extrem anticatolice ale „simpativului filosof“ *John (!) H. St. Chamberlain* şi admirator entuziast al catolicismului!!!...

Se poate o mai zdrobitoare probă despre ignoranţa şi impertinenţa unui om cu pretenţie a fi considerat de un „literat“? Un Spanacchendi, care în viaţa sa n’a deschis, n’a văzut măcar scrierile numelui autor, un imbecil infumurat care îşi închipuie că acel autor ar fi susţinând ba teorii *conservatoare*, ba dogme *catolice*, are neruşinarea a vorbi despre influenţa ideilor aceluia autor asupra altora!!!...

Eu acuzasem pe d. Chendi că strică limba literară şi mai ziceam că dacă noi, muritori de rând, nu avem vreun stil deosebit, aceia cari se fălesc cu „stilul“ lor trebuie să ştie în perfecţie gramatica şi stilistica... Spanacchendi îmi răspunde că: „*văzând cineva legăturile mele cu Viena şi cu dinastia habsburgică*“ uşor ar putea să zică că sânt „*vândut Nemţilor*“, că sânt un „*salariat al partidului antisemit*“!... Aşa este... Mai ales că Jeszenszki şi ziarele maghiare au exact ideile d-lui Chendi despre mine... Un lucru nu înţeleg eu: de ce nu colaborează Lichendi la foile ungureşti? „*Părerea mea liberă*“ este că un singur motiv l’a oprit de a evolua într’acolo: nu ştie ungureşte. Dacă ştia, el de mult „*ajungea*“ redactor la vr’un „*Ellenzék*“ din Cluj

sau Oşorheiu, Lichendi de mult era *„om ajuns“*... cum zice el.

Acum să trecem la Spanacchendi, vroiu să zic la „stilul literar“ din „*Răspunsul*“ său. Iată câteva minunăţii de logică şi stil de „literat“: „*D-ta mă numeşti (!) lipsit de stil, pe temeiul unor frânturi de vorbe (!)...*“ Protestez!... Eu nu numesc, pe cel ce a scris această frază, „lipsit de stil“, ci ignorant — pentru că Românul nu numeşte pe cineva: „un lipsit de stil“, ci zice numai că cineva nu are stil, e stilist slab, stilist prost. Dar lipsitul de — stil Chendi zice, în aceiaşi frază „penibil de corectă“,... că eu i-aş fi criticat stilul pe temeiul unor „*frânturi de vorbe*“!! Ce sânt alea? Înţelegem să se plângă de „frânturi de limbă, de propoziţii sau fraze“. Eu când iam citat ale sale — „*mişcări ce se iau în mână*“, „*satire ce cad peste limbă*“, „*bagaje din care se formează o armată*“ şi nenumărate alte ineptii, n’am frânt vorbe. Iar cât pentru frângerea frazelor, plângerea d-lui Chendi e o veche şi ridicolă scuza a tuturor Spanacchenzilor. Nu cumva o să citez zece rânduri sau o întreagă pagină ca să constat prostia frazelor sau expresiunilor sale: „*se pronunţau înlocuirile*“, „*s’a poposit*“, „*se înfăşară într-o idee ca într-o panaceie*“, „*bea sucurile vieţii*“, „*ştipetele cari se aştern ca o umbră*“, „*colivia ideilor*“ etc. etc. etc.? Numai un om lipsit de orice pricepere în asemenea chestiuni poate îndrăzni a susţinea că ar mai trebui să citez fie şi numai un singur cuvânt îndată ce constat că d. Chendi întrebuintează exact acele propoziţii, locuţiuni sau expresii pe cari le-am citat eu.

Dar iacă o întreagă colecţie de absurdităţi stilistice în chiar al său „*Răspuns*“: „*Eu în cercul omenescului zilnic unde lumea trăeşte, etc.*“ — „*Ţi-am ascultat adeseori convorbirile de un zgomot săcădat şi nervos*“... Vrea d. Chendi să zică că m’a ascultat cum vorbeam cu cineva de un zgomot?... Sau vrea să zică că vorbeam cu d-sa zgomotos, sacadat, nervos?... Sau mărturiseste în public că trăgea cu urechea... la convorbirile mele zgomotoase cu alţii cărora le vorbeam sacadat, nervos?... Sau tot nu înţelege că „*fraturile*“ sale franţuzite şi „*boheme*“,... ale unui om care nu cunoaşte nici limba sa proprie dar mi-te cea franceză şi cea „*bohema*“,... sânt „*de un ridicol*“ extraordinar când sânt „*de un zgomot*“ atât de fanfaronesc?... Alta: „*Arată-mi o singură campanie pe care ai fi putut-o duce până la sfârşit lăsând pe urmă o deplină lamurire*“ (el vrea să zică: „*pe care ai fi dus-o până la sfârşit*“!)... Zice apoi: „*vei fi încercat şi D-ta, ca şi alţii, adeseori sentimentul de părăsire şi de izolare*“!... El adică va fi vrut să zică: că şi eu „*voiu fi simţit mahnirea de a mă vedea părăsit şi izolat*“. Propoziţia lui însă: „*a încerca un sentiment de pāră-*

şire“ este iarăş o dovadă de stil desvluăuit, sau „*de un ridicol*“ extraordinar, pentru că Românul poate suporta „*o încercare a sorţii*“, poate „*încerca marea cu degetul*“, poate „*încerca o pereche de cizme*“, dar niciodată Românul nu „*încearcă un sentiment*“!!!...

În altă parte vorbeşte de nu ştiu ce „*libertate deşănţată*“ — libertate cu şant, fără şant?... Că şi alţii întrebuintează cuvântul *deşănţat*? Ştiu. Întreb însă care *literat* român de oarecare valoare şi mai ales care critic literar vorbeşte atât de... *deşănţat*?

Alta: „*energiile se încera şi se imbrâncesc (!) în procesul (!) de rivalizare*“... ceea ce revine tot la „*mişcarea care se razimă*“ în „*Impresiile*“ aceluiaş autor! Ş’apoi „*procesul de rivalizare*“... ce este? Un *procces* între cei ce rivalizează?... Sau o rivalizare în dezvoltare?... Sau e vorba de însuş tărâmul rivalităţilor?... Iar să traducem „*frazul*“ acesta mai pe româneşte: „*energiile se încera şi se imbrâncesc în procesul de întrecere sau de războire*“!! O să ajungem că oştirile n’au să mai meargă la luptă, ci la „*procesul de luptă*“, soldaţii nu se vor mai încera în războiu, ci în „*procesul de războire*“!... Dar nu sună frumos?... Iată adevăratul „*style pénible*“: stilul fanfaronilor!

Alta: „*Nu a fost o organizare, nici o conjuraţiune, a căzut numai un cuvânt din dreapta, şi a răspuns altul din stânga*“!... Aţi auzit? „*A căzut un cuvânt din dreapta*“, cum ar cădea o pălărie din cuiu!... Ş’apoi „*a răspuns*“ alt *cuvânt din stânga*, probabil din vreun dulap. Sau poate că cuvintele totuş cad din cap şi răspund din — picioare?... Te pomeneşti că de aceea o fi zicând Românul: „*unde nu-i cap, vai de picioare*“; mai ales dacă picioarele se apucă şi de scris „*critice literare*“, „*critice sociale*“!!!...

Alta: „*Dta (Dle P.) dela înălţimea plutirilor eterne prin zigzagurile văzduhului*“!!!...

Nu, Domnul meu! Putem zice „*zigzagurile pădurii, ale grădinii, ale fulgerelor, ale vieţii*“ etc., dar nu putem vorbi de „*zigzagurile văzduhului*“. De ce nu, Dle Chendi?...

Alta: „*Cu modul cum ai atribuit unui poet, recunoscut ca exponent al sentimentului naţional celui mai pur, inclinări de tradare*“!... Un „*exponent*“ e un termen obişnuit în matematică. El poate fi întrebuit spre a indica relaţii materiale, nici odată în chestiuni de sentiment. Dacă ne-am lua după asemenea „*literaţi*“, de ce nu am vorbi despre „*divizorul solidarităţii*“, „*de quoţientul durerii*“, de „*coeficientul inspiraţiunilor*“, de „*suma mahnirilor*“ şi de „*cantitatea radicală sau ridicarea la pătrat a mentalităţii năstrujnice*“... Nu sună frumos?...

Alta: „*inspiraţii combinate (!) într-o foarte problematică asociaţie de idei*“!!!...

„Persányi hitelszövetkezet“.

Convocare.

Onorații membrii ai societății „Persányi hitelszövetkezet“ se invită la

I-a adunare generală ordinară, care se va ține în Persány la **19 Martie n. 1911,** la 2 oare p. m. în localul școlii din loc.

Obiectele de pertractat:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul direcțiunii și a comitetului de supraveghiere, precum și prezentarea bilanțului pro 1910.
3. Deciderea asupra bilanțului și darea absoluturului direcțiunii și comitetului de supraveghiere.
4. Propunerea direcțiunii și decideră asupra împărțirii profitului curat.
5. Decis în privința remunerațiunii contabilului.
6. Decis în privința chiriei de casă.

Persány, 1911 februară hó 10-én.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Pantelimon Nastea. *Ion Macedon.* *Ion Ion Lup.*
Moise Fingiş. *George Marincoiu.*

Bilanț încheiat cu 31 Decembrie 1910. — Mérleg-számla 1910 évi december hó 31-ével.

Active — Vagyon	Cor.	fil	Pasive — Teher	Cor.	fil
Cassa — Pénztár . .	1247	12	Capital soc. — Alaptőke	2120	—
Cambii — Váltok . .	56491	—	Cont-curent — Folyó-sz.	25494	93
Mobiliar — Felszerelés	180	—	Depuneri — Betétek .	28540	12
Spese de fondare —			Inter. tranz. — At.kam.	743	52
Alapítási költségek .	292	48	Profit curat — Tiszta ny.	1312	03
	58210	60		58210	60

Contul Profit și Perdere cu 31 Dec. 1910. — Nyereség és veszteség számla 1910 dec. hó 31-ével.

Spese — Kiadások	Cor.	fil	Venite — Bevételek	Cor.	fil
Interese la depun. —			Interese — Kamatok .	4131	39
Kamatok betétek után	859	46	Provizioni — Jutalékok		516
Interese la cont-curent —			Interese de întârziere —		
Kamat. folyó sz. után	1494	93	késedelmi kamatok .	200	13
Spese — Költségek .	814	08			
Amortizare — Leírás .	215	93			
Dare de int. — Kamatadó	86	32			
Remun — Tiszteletdíj.	50	—			
Porto postal — Postai p.	15	20			
Profit curat — Tiszta					
nyereség	1312	03			
	4847	95		4847	95

Persányi, la 31 Decembrie 1910. — Persány, 1910 évi December hó 31-én.

Pantelimon Nastea, *Achim Roita,* *Petru Macedon,*
director — igazgató. *cassar — pénztárnok.* *contabil — könyvelő.*

Direcțiunea — Az igazgatóság:

Pantelimon Nastea. *Ioan Macedon.* *Ion Ion Lup.*
Moise Fingiş. *George Marincoiu.*

Conturile prezente le-am revidat și aflat în consonanță cu registrele. — Jelen számlákat felülvizsgáltuk és a könyvekkel összhangzásba találtuk.

Comitetul de supraveghiere — A felügyelő bizottság:

Persány 1911 febr. hó 15-én.

Stan Nuțiu elnök. *Ilie Ințu.* *Ioan Il. Langa.*
Irimie Cătoiu. *Ion Siolchea.* *Nicolae Prăscău.*
Ioan Bica. *Irimie I. Comarțicea.* *Iacob Roita Poicușmp.*

Meghívó.

A „Persányi hitelszövetkezet“ tekintetes tagjai ezennel meghivatnak

az I. rendes közgyűlésre,

mely Persányon 1911 évi Márczius hó 19-én d. u. 2 órakor a helybeli iskola helyiségében.

T á r g y :

1. A közgyűlés megnyitása és alakulása.
2. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság elszámolása és mérleg-számla előterjesztése 1910 évre.
3. A mérleg-számla felett határozat és az igazgatóság és felügyelő bizottságnak a felmentvényt megadása.
4. Az igazgatóság indítványa és a közgyűlés határozata a tiszta nyereség felosztására vonatkozólag.
5. Határozat a könyvelő tiszteletdíjára nézve.
6. Határozat a házberre nézve.

Recomandăm cetitorilor ziarului nostru, Magazinul de haine și Confecțiuni de dame

I. ASCHER

Brașov, Strada Inului Nr. 26.

unde pot cumpăra de superioritate constatată **haine** pentru bărbați, băeți și copii, asemenea și pentru dame și fetițe: **Jachete, Costume de dame, Foi, Halaturi, Bluze, Jupoaie** etc.

Bogat asortiment de blănuri pentru călătorii, pentru oraș, **Sacco** scurte blănite, precum și mantale pentru Dame cu căptușală de blană.

Comande cu posta se efectuează complet cu **rambursă.**

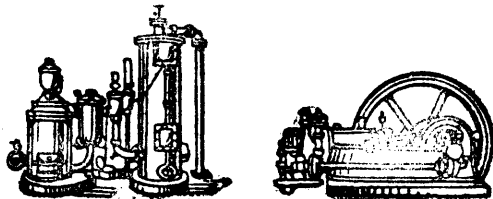
Când se comandă, notați lățimea peptului, culoarea stofii și cam cu ce preț.

1148,7—100

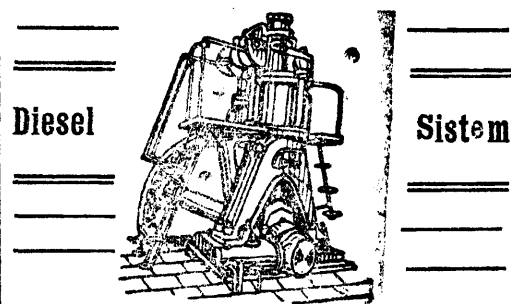
Pentru ce nu convine se dau banii îndărăt.

Kalmár & Engel

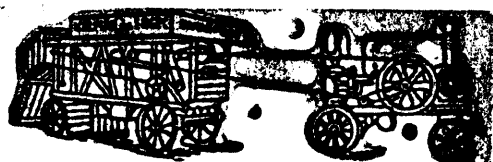
Fabrică de motoare și mașini
Deposit și Bureau — Fabrica —
V. Lipótring 22 BUDAPEST VI Utteg.
Renumé mondial „Benzin”
„ORIGINAL”

Instalație motor Sauggas. Cea mai ieftină exploatare.
„Benz” Motor cu ulei brut.

Cel mai recunoscut fabricat;
Recomandă Locomobile Benzin. Garnituri de imblătīt, onstruite miraculos de simplu.

Garanție deplină. Condiții favorabile de piață. Devisiuni și prețuri curente gratis i franco.

Asigurare!

O bancă de asigurare populară caută achiziționatori capabili pe lângă salar fix și proviziune. Pentru începători neversati în afacere retribuție părăd calificatiune. Oferte cu referențe și copii de atestate să se trimită sub cifre „POPULAR” la administratiunea acestei foi. 945.1—6.

A szerdai eljárs fűszolgabírójától.

Nr. 1017/911.

Concurs.

Nr. 1017/911. pret. Pentru ocuparea postului de notar al doilea eventual pentru locul, care prin ocuparea postului aceasta va deveni vacant în comuna Poiana (cercul Mercurea, comitatul Szeben) prin aceasta public concurs și provoc pe reflectanți la acestea posturi, cari sunt dotate cu 1600 coroane, respective cu 1000 coroane a și înainta receririle lor instruate conform §. 6. art. I. din 1883, respective § 3. art. XX. din 1900 și cu atestatele despre serviciile lor de până acuma subsemnatului oficiu pretorial până în 28 Martie 1911.

Cunoașterea în vorbire și scris a limbii românești se recere neconditionat.

Ziua de alegere se va defige ulterior.

Mercurea la 6 Martie 1911.

Primpretorul cercual:
Dr. Bruckner.

1871. 1—3.

A v i z!

Subscrisul atăage atențiunea On. public românesc din Brașov și dela sate în deosebire apeles la sprijinul inteligenței române și on. Preoți a mă sprijini ca măestru român zugraf și vâpsitor.

Stau la dispoziția on. public cu cele mai nouă și moderne modele din München, Berlin și Boemia.

Pentru înlesnire pot fi avisați printr'o carte poștală la adresa

Nicolae Arsu, sen.
Măestru, Zugrav, Vâpsitor.
Strada Bisericii române (Brașovul vechi) Nr. 9.